

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 13

EKONOMICKÝ VÝSKUM

13

13 EKONOMICKÝ VÝSKUM

Úlohou ekonomického výskumu v Národnej banke Slovenska je detailne študovať vzťahy v ekonomike s dôrazom na Slovenskú republiku a eurozónu. Ide najmä o aplikovaný výskum, ktorého závery môžu byť využité pri formovaní politiky NBS alebo ako odborné podklady pre ďalšie inštitúcie formujúce hospodársku politiku na Slovensku. Primárne oblasti, na ktoré sa ekonomický výskum v NBS zameriava, zahŕňajú modelovanie ekonomického vývoja, menovú a fiškálnu politiku, trh práce a v neposlednom rade finančnú stabilitu.

Výsledky a zistenia ekonomického výskumu sú publikované ako recenzované výskumné štúdie, správy o finančnej stabilite a krátke analýzy. Na internetovej stránke NBS pribudlo v roku 2008 desať výstupov z oblasti výskumu, z toho dve správy o finančnej stabilite, sedem výskumných štúdií (WP) a jedna analýza (PP). Navyše, každá zo správ o finančnej stabilite obsahovala prílohy s analýzami špeciálnych tém (napr. trh nehnuteľností alebo dopady globálnej finančnej krízy). Stručný popis publikovaných štúdií uvádzame v boxe 1.

Ďalšou pravidelnou aktivitou sú semináre odboru výskumu, ktoré sa uskutočňujú spravidla každý týždeň. Približne raz mesačne sú na seminár pozývaní aj externí hostia. Najvýznamnejším externým prednášateľom v roku 2008 bol profesor David N. DeJong z University of Pittsburgh, ktorý prednášal na tému „Structural Guidance for Policymaking: The Past, Present, and Future Directions“.

V oblasti ekonometrického modelovania a prognózovania Národná banka Slovenska neustále pracuje na výskume a vývoji nových nástrojov na podporu prognózovania a makroekonomických analýz. Na konci roka 2008 sa v prognostickom procese začal využívať nový štruktúrny model, ktorý obohatil doposiaľ používané analytické nástroje o niektoré prvky, ktoré doposiaľ neboli v rámci tvorby prognózy, ako aj analýzy scenárov

ekonomického vývoja využívané. Implementácia takéhoto typu modelu priniesla predovšetkým lepší a detailnejší pohľad nielen na dopytovú stránku ekonomiky, ale zároveň umožnila skúmať faktory vývoja ekonomiky z ponukovej strany. Zároveň tento typ modelu umožnil plnohodnotne začleniť Národnú banku Slovenska do spoločného prognostického procesu v rámci ESCB. Práce na vývoji existujúcich, ako aj nových nástrojov budú pokračovať aj v roku 2009.

Podobne ako iné činnosti NBS, aj výskum nadobúda postupne medzinárodný charakter. V roku 2008 sa zástupca Národnej banky Slovenska začal zúčastňovať na rokovaní riaditeľov výskumných oddelení národných bánk v ESCB (Heads of Research). Zasadnutia, ktoré sa uskutočňujú spravidla raz za rok, majú za cieľ koordinovať výskumné aktivity v rámci ESCB, sprístupňovať databázy údajov a ekonomických publikácií, ako aj informovať o spoločných výskumných projektoch.

Počas roka sa Národná banka Slovenska začlenila do dvoch expertných skupín, ktoré sú vytvorené pri Eurosysteme. Prvou z nich je skupina zaoberajúca sa dynamikou miezd (WDN – Wage Dynamics Network). Skladá sa z ekonómov ECB a národných centrálnych bánk krajín Európskej únie, ktorí sa orientujú na detailné štúdium vlastností a príčin mzdovej dynamiky a ich implikácii pre menovú politiku európskych krajín. Na septembrovom zasadnutí tejto skupiny bola odprezentovaná slovenská štúdia o mzdových nepružnostiach. So vstupom do eurozóny súvisí aj pozvanie Slovenska do skupiny zaoberajúcej sa finančnou situáciou a spotrebnými výdavkami domácností (HFCN – Household Finance and Consumption Network). Táto skupina pozostáva z expertov na štatistické zisťovania, štatistikov a ekonómov z ECB, národných centrálnych bánk Eurosystemu a štatistických úradov niektorých krajín. Mandát skupiny zahŕňa implementáciu a ďalší vývoj zisťovania o finančnej situácii a spotrebných výdavkoch domácností.

Box 1

VÝSKUMNÉ ŠTÚDIE PUBLIKOVANÉ V ROKU 2008

WP 1/2008 Juraj Zeman a Pavol Jurča: Macro Stress Testing of the Slovak Banking Sector

(Makro stresové testovanie slovenského bankového sektora)

V tejto štúdii autori odhadovali dopad simulovaného spomalenia rastu slovenskej ekonomiky na slovenský bankový sektor. Pomocou modelu zhodnotili aj dopad tohto spomalenia na úrokové a devízové riziko. Do úvahy bol vzatý aj nepriamy dopad úrokového a devízového rizika prostredníctvom možného zhoršenia finančnej situácie dlžníkov. Výsledky naznačujú, že ani významné zníženie tempa rastu HDP by podstatne neohrozilo slovenský bankový sektor, pokiaľ bude reakcia menovej politiky primeraná. Vzhľadom na súčasné portfólio slovenského bankového sektora by takáto menová politika mala zároveň pozitívny dopad na slovenský bankový sektor prostredníctvom úrokového kanála. Bez relevantnej reakcie by však šoky v tempe rastu HDP mohli predstavovať výraznejšiu hrozbu.

WP 2/2008 Michal Benčík: Metódy detekcie nerovnováhy v reálnej ekonomike SR

Táto štúdia prezentuje deväť vybraných metód výpočtu nerovnováhy v reálnej ekonomike s ich aplikáciou na Slovenskú republiku. Osem z nich slúži na výpočet relatívnej produkčnej medzery, jedna slúži na výpočet širšieho kompozitného ukazovateľa. Výsledky všetkých metód sa zhodujú v tom, že hospodársky vývoj na Slovensku od roku 1996 do roku 2006 možno rozdeliť na tri rôzne etapy: nerovnovážny rast s expanzívnou hospodárskou politikou do konca roku 1998, kontrakcia a postupná konsolidácia od roku 1999 do roku 2002 a postupná akcelerácia rastu od roku 2003 do roku 2008.

WP 3/2008 Tibor Lalinský: Faktory konkurencieschopnosti slovenských podnikov

Použitím dotazníkového prieskumu sa analyzovali faktory vplývajúce na konkurencieschopnosť najvýznamnejších slovenských podnikov. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že podniky si uvedomujú kľúčovú úlohu zákazníkov. Modernizácia výroby a rozsiahle využíva-

nie informačných a komunikačných technológií im umožňuje umiestňovať svoju produkciu na zahraničných trhoch. Nemajú však dosah na konečného zákazníka. Začínajú si uvedomovať nevyhnutnosť prechodu na vyššiu úroveň konkurencieschopnosti založenú na inováciách. Za najdôležitejšie považujú vnútropodnikové faktory, najmä manažment podniku a znižovanie nákladov. Vysoký vplyv má tiež členstvo SR v EÚ a náklady na energie. Plánované zavedenie eura vnímajú ako prostriedok na zvýšenie konkurencieschopnosti. Hrozby pramenia z prípadného prehlbovania sa nerovnováh na trhu práce.

WP 4/2008 Mária Marčanová a Ľudovít Ódor: Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR

Štúdia poukazuje na niektoré nedostatky metodológie agregátneho daňovo-odvodového zaťaženia, navrhujú alternatívne riešenie, pričom nový prístup priamo aplikujú na slovenské údaje. V štúdii boli identifikované predovšetkým dva kľúčové nedostatky všeobecne používanej metodiky. Prvým problémom štandardnej daňovej kvóty je definícia daní a odvodov, ktorá napríklad obsahuje aj dane platené štátom do vlastnej kasy. Druhým nedostatkom je, že v menovateli daňovej kvóty figuruje HDP, ktorý v sebe zahŕňa nepriame dane, ako aj pridanú hodnotu verejnej správy. Záverom štúdie je, že na Slovensku je pridaná hodnota súkromného sektora zaťažená približne 27-percentnou daňou.

WP 5/2008 Michal Benčík a Sandra Tatierská: Vplyv zavedenia eura na bankový sektor

Táto štúdia sa zaoberá analýzou položiek súvahy a výkazu ziskov a strát bankového sektora EÚ. Identifikuje faktory zisku a kvantifikuje efekty zavedenia eura. Obsahuje tiež kvantifikáciu možných dopadov zavedenia eura pre bankový sektor na Slovensku. V celom sledovanom období bol zisk funkciou podielu aktív na HDP a dlhodobej úrokovej miery. Po zavedení eura nastal autonómny pokles zisku, ktorý bol kompenzovaný kladným vplyvom otvorenosti a prírastku pomeru finančných investícií k HDP v tomto období. Efekty zavedenia eura

Box 1 – pokračovanie

boli pre belgický bankový sektor kladné, pre holandský zmiešané a pre ostatné sledované krajiny dočasne záporné. Na Slovensku, vzhľadom na vysokú otvorenosť, očakávame skôr kladné efekty, avšak tieto môžu byť aj záporné pri nepriaznivom vývoji otvorenosti a úrovne investičných cenných papierov.

PP 1/2008 Analýza konvergenencie slovenskej ekonomiky

Začiatkom roka 2008 Slovensko úspešne zavrášilo svoju cestu k splneniu maastrichtských kritérií a naplnilo nevyhnutné predpoklady pre zavedenie eura k 1. januáru 2009. Predkladaná štúdia pokračuje v sérii pravidelných analýz konvergenencie a hodnotí nominálnu aj reálnu konvergenciu slovenskej ekonomiky k priemeru EÚ s dôrazom na výsledky za uplynulých 12 mesiacov. Navyše, analýza sa venuje aj vývoju v pobaltských krajinách, skúma plnenie maastrichtských kritérií v krajinách eurozóny po zavedení eura. Štúdia obsahuje aj odhad dlhodobého vývoja inflácie na Slovensku.

WP 6/2008 Sandra Tatierská: Dynamika ULC krajín eurozóny a SR z dlhodobého hľadiska

Štúdia sa zaoberá schopnosťou konvergenencie národných nominálnych jednotkových nákladov práce (ULC) krajín eurozóny k váženému

priemeru HMÚ a v prípade SR aj k váženému priemeru V4. Štúdia skúma kointegráciu medzi nominálnymi ULC indexmi jednotlivých krajín a priemerom a konštatuje, že takmer vo všetkých krajinách, vrátane SR, môžeme hovoriť o významnosti kointegrácie hlavne s eurozónou, čo je dôležité kritérium na udržanie konkurencieschopnosti krajiny, ktorá už nemôže využiť kurzový mechanizmus.

WP 7/2008 Pavel Gertler a Matúš Senaj: Downward Wage Rigidities in Slovakia (Mzdové nepružnosti na Slovensku)

Poznanie rozsahu mzdových nepružností je veľmi dôležité pre tvorbu politik po zavedení eura a strate nástrojov samostatnej menovej politiky. Cieľom tejto štúdie bolo odhadnúť rozsah mzdových nepružností na Slovensku. V prvej časti autori aplikovali metodológiu navrhnutú Holdenom a Wulfsbergom na sektorové údaje, kde spoločne analyzovali staré aj nové členské krajiny EÚ. Výsledky získané týmto prístupom sú však pre Slovensko ťažko interpretovateľné. Preto autori v druhej časti analyzovali individuálne mzdové údaje o slovenských firmách. Zistili, že úroveň mzdových nepružností je nízka, teda zamestnávateľia dokážu narábať s celkovými kompenzáciami na odpracovanú hodinu pomerne pružne.